

บทที่ 4

การศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนโดยแยกตามกลุ่มอาชีพ

การออมของประเทศเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการสนับสนุนการลงทุนและการผลิตของประเทศให้สามารถขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ซึ่งแหล่งที่มาของการออมที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การออมของภาคครัวเรือน ดังที่เคยได้กล่าวมาแล้วในบทก่อนหน้า

ในทางเศรษฐศาสตร์นั้น การออมภาคครัวเรือนขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านรายได้เป็นปัจจัยที่สำคัญ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่มีส่วนในการกำหนดการออมภาคครัวเรือน ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินของผู้ออม ความไม่แน่นอนของรายได้ ความคาดหวังของผู้ออมเกี่ยวกับรายได้ในอนาคต โครงสร้างอัตราภาษีอากร อัตราดอกเบี้ย เงินเฟ้อ รวมทั้งนโยบายสนับสนุนการออมของทางการ เป็นต้น

ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการออม เช่น ปัจจัยทางด้านสังคมวิทยา และประชากรก็พบว่ามีความสำคัญในการอธิบายพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ การอาศัยอยู่ในเมือง เทียบกับการอาศัยในชนบท ขนาดและอายุของครัวเรือน (โสภณ , 2537)

นอกจากนี้แล้ว จากการศึกษาของ Jansen (1987) และ โสภณ (2537) พบว่า ครัวเรือนที่ต่างกลุ่มอาชีพจะมีค่า APS ที่แตกต่างกันออกไป จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ปัจจัยอะไรที่ส่งผลให้ครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพมีการออมที่แตกต่างกันออกไป

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้จะทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการออมที่แตกต่างโดยแยกตามกลุ่มอาชีพ ซึ่งในที่นี้จะทำการศึกษาครัวเรือนที่ประกอบอาชีพโดยแยกออกได้ดังนี้

- ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานองค์การของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ
- ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ
- ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาคเอกชน : ลูกจ้างของบริษัทร้านค้า
- ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

4.1 ทฤษฎีการออม

เป็นที่ทราบแล้วว่า เงินออมนั้นเป็นส่วนแตกต่างระหว่างรายได้และรายจ่ายที่ใช้ในการบริโภค ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีที่อธิบายการออม จึงได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีที่ว่าด้วยการบริโภคเป็นหลักในการอธิบาย ซึ่งตามทฤษฎีการบริโภคนั้นสมมติฐานที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางนั้นก็คือ การใช้จ่ายอุปโภคบริโภคนั้นมีความสัมพันธ์กับรายได้สุทธิส่วนบุคคล (Disposable Income หรือ Y_d) และตามทฤษฎีบริโภคของเคนส์ ถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้จะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ทางจิตวิทยาพื้นฐาน โดยค่าโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) จะเป็นบวกและมีค่าที่น้อยกว่า 1 เนื่องจากตามหลักจิตวิทยาพื้นฐานนั้นบุคคลโดยทั่วไปจะเพิ่มการบริโภคของเขาเมื่อเขามีรายได้มากขึ้น แต่การบริโภคที่เพิ่มขึ้นนั้น จะน้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น และ MPC ในช่วงเวลาสั้นมักจะมีค่าที่น้อยกว่าในระยะยาว เนื่องจากในระยะสั้นการปรับตัวในการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภคของบุคคลต่อการเปลี่ยนแปลงในรายได้นั้นจะทำได้ไม่สมบูรณ์ ถ้ารายได้เพิ่มก็ไม่อาจเพิ่มได้มากนัก หรือถ้ารายได้ลดลง การบริโภคก็ไม่ลดลงมากนัก เพราะผู้บริโภคคุ้นเคยกับมาตรฐานการบริโภคอยู่ระดับหนึ่ง ส่วนในระยะยาวการปรับตัวของการบริโภคเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์ MPC จึงมีค่าที่สูง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าทฤษฎีรายได้สมบูรณ์จะเป็นทฤษฎีที่นิยมใช้กันมาก แต่ทฤษฎีที่เหมาะสมมากกว่าก็คือ สมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ของ Modigliani-Ando ซึ่งเป็นสมมติฐานที่มีระบบแบบแผนและละเอียดมากที่สุดในการที่จะให้ได้มาซึ่งฟังก์ชันการบริโภค ทั้งนี้เนื่องจากแนวความคิดเกี่ยวกับรายได้ตามสมมติฐานนี้ไม่ได้พิจารณาเฉพาะเพียงรายได้ปัจจุบันเท่านั้น แต่พิจารณาถึงรายได้ตลอดชีพ และยังได้นำเอาปัจจัยทางประชากรที่สำคัญ (เช่นอายุ) เข้ามาพิจารณาในฟังก์ชันการบริโภคด้วย เพื่อที่จะได้เห็นภาพแบบแผนรายจ่ายการบริโภคของประชากรได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องยิ่งขึ้น โดยแบบจำลองวัฏจักรชีวิตนี้ ได้สมมติว่าการใช้จ่ายในการบริโภคตลอดชีวิตของบุคคลจะขึ้นอยู่กับฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของบุคคลนั้น และบุคคลแต่ละคนจะไม่ได้มาซึ่งอรรถประโยชน์ก็เพียงจากการบริโภคปัจจุบันและการบริโภคในอนาคต โดยรูปแบบฟังก์ชันการบริโภคได้สมมติว่ามีรูปแบบคงที่ตลอดเวลา (หรืออรรถประโยชน์ระหว่างการบริโภคปัจจุบันและอนาคตไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลา) และสมมติต่อไปด้วยว่าบุคคลนั้นจะไม่รับและ/หรือให้มรดกใดๆเลย นอกจากนี้ยังได้สมมติว่าการกระจายประชากรไปตามขนาดอายุและระดับรายได้ค่อนข้างคงที่ เพราะ

ฉะนั้นผู้บริโภคจะแสวงหารรถประโยชน์สูงสุดตลอดชีวิตของเขาภายใต้ข้อจำกัดทรัพยากรหรือรายได้ทั้งหมดที่บุคคลนั้นได้รับ ซึ่งเท่ากับสินทรัพย์สุทธิในปัจจุบันบวกด้วยมูลค่าคิดลดปัจจุบันของรายได้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยรูปแบบฟังก์ชันการบริโภคแสดงได้ดังนี้

$$C_t = \beta_0 Y_t + \beta_1 Y_t^e + \beta_2 A_{t-1}$$

เมื่อ C_t คือ การบริโภคปัจจุบัน ณ เวลา t

Y_t คือ รายได้อันเกิดจากแรงงาน ณ เวลา t

Y_t^e คือ รายได้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

และ A_{t-1} คือ มูลค่าของสินทรัพย์สุทธิของปีที่ $t-1$

อนึ่ง ตามข้อสมมติฐานวัฏจักรชีวิตนี้ผู้บริโภคจะมีแบบแผนของรายได้ตลอดชีวิตของเขาในลักษณะที่ว่ารายได้จะต่ำมากในตอนต้นของชีวิตและค่อยๆเพิ่มสูงขึ้นไปเรื่อยๆ จะมีรายได้สูงสุดในตอนกลางของชีวิต หลังจากนั้นจะค่อยๆลดลงไปจนอยู่ในระดับต่ำเกือบเท่ากับตอนต้นของชีวิต สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากในตอนต้นของชีวิตนั้นผู้บริโภคมักจะมีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ และประสิทธิภาพในการผลิตจะค่อยๆสูงขึ้นในช่วงตอนกลางชีวิต และกลับลดต่ำลงอีกในตอนปลายชีวิต

ดังนั้นแบบแผนของรายได้และการบริโภคตามแนวคิดของสมมติฐานนี้ จะได้ว่าในระยะต้นของชีวิต ผู้บริโภคจะต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายในการบริโภค ในระยะกลางของชีวิตเขาจะเริ่มออมเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ตอนต้นชีวิต และเก็บออมไว้ใช้เมื่อตอนปลายชีวิตด้วย พอช่วงปลายชีวิตรายได้น้อยลง แต่การบริโภคนั้นยังอยู่ในระดับที่สูง ภาระนี้เริ่มเอาเงินออมมาใช้จ่ายจนสิ้นชีวิตไป ซึ่งถ้าสมมติฐานนี้เป็นจริง กลุ่มคนที่มีรายได้สูงจะมีสัดส่วนของการบริโภคเมื่อเทียบกับรายได้ค่อนข้างต่ำ (c/y มีค่าต่ำโดยเปรียบเทียบ) และกลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำจะมีสัดส่วนของการบริโภคเมื่อเทียบกับรายได้ค่อนข้างสูง (c/y มีค่าสูงโดยเปรียบเทียบ) ดังนั้นการวิจัยในลักษณะ Cross-section จะต้องพบว่า ค่า APC หรือ c/y จะค่อยๆลดลงเมื่อรายได้สูงขึ้น

4.2 ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออม

4.2.1 ปัจจัยทางด้านรายได้

จากข้อมูลที่ทำการศึกษาพบว่าเงินออมของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพมีค่าที่แตกต่างกันออกไป โดย ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมีการออมติดลบ กล่าวคือครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีรายจ่ายสูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนละ 124 บาท (ตารางที่1) ในขณะที่ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีการออมเฉลี่ยไม่มากนักคือประมาณ 2,484 บาทต่อเดือน (ตารางที่1) ในขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจมีการออมสูงสุดคือ 7,513 บาทต่อเดือน ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และ ลูกจ้างภาคเอกชน : ลูกจ้างของบริษัทร้านค้า มีการออมเฉลี่ยในปริมาณที่ใกล้เคียงกันคือประมาณ 5,457 บาทต่อเดือน และ 6,026 บาทต่อเดือนตามลำดับ ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่4.1 : การออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน

อาชีพของครัวเรือน	การออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน(บาท/ครัวเรือน/เดือน)
อาชีพเกษตรกรรม	-124.1438
อาชีพข้าราชการ พนักงานองค์การของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	5457.926
อาชีพค้าขาย เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ	7513.955
อาชีพลูกจ้างภาคเอกชน : ลูกจ้างของบริษัทร้านค้า	6026.553
อาชีพรับจ้างทั่วไป	2484.818
เฉลี่ย	3833.504

ที่มา จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี 2535/2536

อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาสัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนในแต่ละอาชีพพบว่า ครัวเรือนที่ประกอบเกษตรกรรม จะมีสัดส่วนการออมต่อรายได้(APS)ที่น้อยสุด และ ยังติดลบ คือ เท่ากับร้อยละ 2.3 ในขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีสัดส่วนการออมต่อรายได้(APS)ที่น้อยในอันดับต่อมา ซึ่งเท่ากับร้อยละ 25.4 ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพที่เหลือซึ่งได้แก่ อาชีพข้าราชการ พนักงานองค์การของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ และ อาชีพลูกจ้างเอกชน มีสัดส่วนการออมต่อรายได้(APS)ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งเท่ากับร้อยละ 33.0 , 35.0 และ 34.2 ตามลำดับ โดยที่เหตุที่นำมาซึ่งสัดส่วนการออมต่อรายได้ที่ต่างกันนั้น พบว่า มาจากการที่ครัวเรือนในอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ที่ต่ำสุด ในขณะที่ค่าใช้จ่ายมีมาก และ ในบางครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายมากกว่ารายได้ที่ได้รับด้วย ขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ , ค้าขาย เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ และ ลูกจ้างภาคเอกชน : ลูกจ้างของบริษัทร้านค้า แม้มีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่า แต่มีรายได้ที่สูงกว่าครัวเรือนเกษตรกรรมมาก จึงเป็นเหตุครัวเรือนเหล่านี้มีการออมสูง ซึ่งสามารถแสดงได้จากตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.2 : สัดส่วนของการออมต่อรายได้โดยเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มอาชีพ

อาชีพของครัวเรือน	สัดส่วนของการออมเฉลี่ยในแต่ละอาชีพ ต่อ รายได้เฉลี่ยในแต่ละอาชีพ (S/Y _i , APS) ต่อเดือน (ร้อยละ)
อาชีพเกษตรกรรม	-2.3
อาชีพข้าราชการ พนักงานองค์การของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	33.0
อาชีพค้าขาย เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ	35.0
อาชีพลูกจ้างภาคเอกชน : ลูกจ้างของบริษัทร้านค้า	34.2
อาชีพรับจ้างทั่วไป	25.4
เฉลี่ย	28.7

ที่มา จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี 2535/2536

ถ้าพิจารณาในลักษณะ รายได้ของกลุ่มครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และ อาชีพรับจ้างทั่วไปต่ำ (โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรม) แม้ว่าค่าใช้จ่ายของครัวเรือน 2 กลุ่มอาชีพนี้จะต่ำด้วย แต่การที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ , ค้าขาย เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ และ ลูกจ้างภาคเอกชน : ลูกจ้างของบริษัทร้านค้า มีรายได้ที่สูงกว่าอีก 2 กลุ่มมาก แม้ว่าค่าใช้จ่ายจะสูงก็ตาม แต่รายได้ที่สูงกว่ามากนั้นทำให้มีการออมมาก ซึ่งสามารถแสดงจากตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.3 : รายได้เฉลี่ย , ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย และการออมเฉลี่ยของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพ

อาชีพของครัวเรือน	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน(บาท)	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน(บาท)	การออมเฉลี่ยของครัวเรือน(บาท)
เกษตรกรรม	5406	5530	-124
ข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	16549	11091	5458
ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ	21459	13945	7514
ลูกจ้างภาคเอกชน	18128	12101	6026
รับจ้างทั่วไป	9795	7310	2485

ที่มา จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี 2535/2536

นอกจากนี้จะพบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และ อาชีพลูกจ้างของเอกชน จะได้รับผลประโยชน์เพิ่มเติมทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งจากการข้อมูลของสำนักงานประชากรแห่งชาติ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ มี ผลประโยชน์ที่เพิ่มเติมโดยจากการสำรวจพบว่า มีจำนวนลูกจ้างที่ได้รับผลประโยชน์ ซึ่งแสดงได้ดังตารางข้างล่างต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 : จำนวนลูกจ้างทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ได้รับผลประโยชน์เพิ่มเติม นอก จากเงินเดือนประจำ

	อาชีพข้าราชการ พนักงานของ รัฐ/รัฐวิสาหกิจ(คน)	อาชีพลูกจ้างภาคเอกชน (คน)
ค่าโบนัส	173,700	2,271,900
ค่าล่วงเวลา	174,700	1,085,900
อาหารฟรี	41,500	1,720,200
เสื้อผ้าฟรี	242,800	1,868,800
ที่อยู่อาศัยฟรี	396,600	1,058,800
ค่าพาหนะ	68,700	1,193,400

ที่มา จากการสำรวจของสำนักงานประชากรแห่งชาติ

ซึ่งจากข้างต้นจะเห็นได้ว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และ ลูกจ้างเอกชน จะมีรายได้ที่เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ได้รับประจำแล้ว ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในบางประเภทลดลงเนื่องจากได้รับมาฟรี ซึ่งจะเป็นการทำให้ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และ ลูกจ้างเอกชน มีการออมที่สูงขึ้นเพิ่มเติม (เนื่องจากรายได้เพิ่มขึ้นและค่าใช้จ่ายลดลง) ซึ่งจะแตกต่างกับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ค่าขายและ รั้งทั่วไป ที่ไม่มีรายได้ที่เพิ่มเติมเหล่านี้ จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การออมของครัวเรือนแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และ ลูกจ้างเอกชน จะมีสวัสดิการพิเศษที่ครัวเรือนอื่นๆไม่มี ไม่ว่าจะเป็น การประกันสุขภาพ การประกันสังคม ซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายการรักษาพยาบาลลงด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า เหตุผลที่ทำให้ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีการอมน้อยกว่าครัวเรือนกลุ่มอื่นๆ เนื่องจากปัญหาการว่างงานเนื่องจากเป็นช่วงนอกฤดูกาล ซึ่งทำให้ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรไม่มีงานทำเป็นผลให้ในช่วงเวลานั้น บุคคลที่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นคนว่างงาน โดยที่ครัวเรือนยังต้องมีการใช้จ่ายอยู่ แต่กลับไม่มีรายได้ เป็นผลให้ในช่วงเวลานั้น การออมติดลบเนื่องจากต้องมีการใช้เงินที่ออมอยู่หรือต้องมีการกู้ยืม เป็นผลให้เงินอมน้อยลง ซึ่ง

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ไม่มีปัญหาในด้านนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานองค์กรของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และ อาชีพลูกจ้างเอกชนนั้น มีเงินเดือนประจำอยู่ ทำให้ไม่มีปัญหาการขาดแคลนเงินเพื่อใช้จ่าย ซึ่งเป็นผลให้ไม่มีปัญหาในการออม

นอกจากนี้ยังสามารถสังเกตได้ว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมรายได้ส่วนใหญ่จะเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน โดยมีรายได้ประจำเพียงเล็กน้อย ซึ่งมาจากเหตุผลที่ว่าอาชีพเกษตรกรรมรายได้จะไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาวะอากาศว่าเหมาะสมหรือไม่ และยังขึ้นอยู่กับราคาผลผลิตทางการเกษตรว่ามีราคาดีแค่ไหน ซึ่งส่วนใหญ่ราคามักจะต่ำ จึงเป็นที่มาของรายได้ที่ไม่แน่นอนและต่ำ ในขณะที่รายได้ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และ ลูกจ้างเอกชน ส่วนมากจะเป็นรายได้ที่แน่นอน จึงไม่เป็นปัญหามากนัก ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ มีรายได้ที่ไม่แน่นอนสูงมากเนื่องจากเกิดจากการจำแนกประเภทของรายได้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการศึกษา พบว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยได้นำกำไรที่ได้จากการประกอบธุรกิจ เป็นรายได้ชั่วคราว ดังนั้น รายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ จึงเป็นรายได้ชั่วคราว ซึ่งสามารถสรุปรายได้ของแต่ละกลุ่มอาชีพออกเป็นดังนี้

ตารางที่ 4.5 : รายได้แต่ละประเภทของครัวเรือนแต่ละอาชีพ

อาชีพ	รายได้ที่แน่นอน (บาท)	รายได้ที่ไม่แน่นอน (บาท)
เกษตรกรรม	636	4,769
ข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	1,374	2,807
ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ	3,532	17,927
ลูกจ้างภาคเอกชน	14,120	4,007
รับจ้างทั่วไป	3,547	6,247

ที่มา จากการสำรวจพฤติกรรมครัวเรือนในประเทศไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี

2535/2536

ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านรายได้ มีส่วนในการกำหนดการออมอย่างมาก ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ (ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม/เจ้ารับจ้างทั่วไป)

จะมีการออมที่ต่ำ ครัวเรือนที่มีรายได้สูง (ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ, ค้าขาย เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ และ ลูกจ้างภาคเอกชน : ลูกจ้างของบริษัทร้านค้า) จะมีการออมที่สูงตามไปด้วย

ซึ่งจากการศึกษาไม่ว่าจะเป็นของ Landou(1966) Gupta(1970) ลิลี(1974) และ Phakorn (1994) พบว่ารายได้มีผลต่อการออมในทิศทางเดียวกัน ขณะที่ ตามแนวคิดของรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis) และ แนวคิดของสมมติฐานวัฏจักรชีวิต(Life Cycle Hypothesis) พบว่า ทั้งรายได้ชั่วคราว และ รายได้ถาวรมีผลต่อการออมในทิศทางเดียวกัน

4.2.2 ปัจจัยด้านการศึกษา ซึ่งจะมีอิทธิพลในการกำหนดรายได้ ซึ่งจากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาพบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และ อาชีพรับจ้างทั่วไป มีค่าเฉลี่ยของการศึกษาอยู่ในระดับ ประถมศึกษา ถึง มัธยมศึกษา เท่านั้น โดยเฉพาะครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาเท่านั้น ในขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย และ ลูกจ้างเอกชน มีค่าเฉลี่ยของการศึกษาอยู่ในระดับ มัธยมศึกษา ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยของการศึกษาสูงสุด โดยหัวหน้าครัวเรือนมากกว่าครึ่งหนึ่งมีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (ตารางที่ 4.6) แต่ถ้าพิจารณาในรูปของการออมเฉลี่ยต่อเดือนเมื่อเทียบกับการศึกษาพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ที่หัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาที่สูงขึ้น พบว่าการออมเฉลี่ยของครัวเรือนสูงขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาคเอกชนที่ยิ่งหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาที่สูงขึ้น การออมของครัวเรือนก็สูงขึ้นเป็นอย่างมาก ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ครัวเรือนที่มีการออมสูงสุดกลับเป็นครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนศึกษาในระดับอุดมศึกษา ส่วนครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรืออุดมศึกษามีการออมเฉลี่ยติดลบ(ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.6: สัดส่วนของการศึกษาแยกตามกลุ่มอาชีพ(ร้อยละ)

อาชีพ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อุดมศึกษา
เกษตรกรรวม	81.5	4.75	13.75
ข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	22.0	24.0	54.0
ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ	49.12	23.39	27.49
ลูกจ้างภาคเอกชน	45.19	25.93	28.88
รับจ้างทั่วไป	66.34	15.51	18.15
เฉลี่ยรวมทุกกลุ่มอาชีพ	52.83	18.71	28.46

ที่มา จากการสำรวจพฤติกรรมครัวเรือนในประเทศไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี 2535/2536

ตารางที่ 4.7 : การออมเฉลี่ยต่อเดือนแยกตามอาชีพและการศึกษาต่อเดือน(บาท/เดือน)

อาชีพ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อุดมศึกษา
เกษตรกรรวม	-134	4802	-166
ข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	3614	4877	6710
ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ	5522	8846	11240
ลูกจ้างภาคเอกชน	3848	5137	10605
รับจ้างทั่วไป	1916	4720	5381
เฉลี่ยรวมทุกกลุ่มอาชีพ	2953	5676	6754

ที่มา จากการสำรวจพฤติกรรมครัวเรือนในประเทศไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี 2535/2536

ซึ่งจากการศึกษาของ ไสภณ(1992) และ Phakorn(1994) พบว่าการศึกษามีผลกระทบต่อทิศทางบวกต่อการออม(ยิ่งหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาสูงขึ้นก็จะส่งผลให้มีการออมมากขึ้น)

4.2.3 ปัจจัยด้านเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีเขตที่อยู่ในชนบทมาก ในขณะที่กลุ่มอาชีพอื่นๆ ส่วนใหญ่จะมีเขตที่อยู่ในเขตเมืองมากกว่า ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุจากการที่ในเขตเมืองมีรายได้มากกว่าในเขตชนบท โดยที่จากข้อมูลของการสำรวจของคณะ

กรมการสถิติแห่งชาติพบว่า ประชากรในเขตเมือง(ในเขตเทศบาล) จะมีรายได้ที่สูงกว่าเขตชนบท (นอกเขตเทศบาล) ประมาณ 3,000 บาท/ครัวเรือน แม้ว่าค่าใช้จ่ายในเขตชนบทจะต่ำกว่าในเขตเมืองก็ตาม แต่ถ้าคิดโดยภาพรวมแล้วในเขตเมืองน่าจะมีการออมที่สูงกว่าในเขตชนบท ถ้าพิจารณาจากข้อมูลที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจจะพบว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมีเขตที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเทศบาล ในขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปอาศัยอยู่ทั้งเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ , ค้าขาย และ ลูกจ้างภาคเอกชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ตารางที่ 4.8) ถ้าพิจารณาจากการออมเฉลี่ยแยกตามเขตที่อยู่อาศัยพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ยกเว้นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ถ้าเป็นครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลจะมีการออมที่มากกว่าครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาล ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ครัวเรือนจะมีการออมถ้าอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าอยู่ในเขตเทศบาล(ตารางที่4.9)

ตารางที่ 4.8 : สัดส่วนระหว่างเขตที่อยู่อาศัยแยกตามกลุ่มอาชีพ(ร้อยละ)

อาชีพ	นอกเขตเทศบาล	เขตเทศบาล
เกษตรกรรม	97.0	3.0
ข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	46.0	54.0
ค้าขาย : เจ้าของธุรกิจ	37.0	67.0
ลูกจ้างภาคเอกชน	31.0	69.0
รับจ้างทั่วไป	60.0	40.0
เฉลี่ยรวมทุกกลุ่มอาชีพ	54.2	45.8

ที่มา จากการสำรวจพฤติกรรมครัวเรือนในประเทศไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี

ตารางที่ 4.9 : การออมเฉลี่ยต่อเดือนแยกตามอาชีพและเขตที่อยู่อาศัย

อาชีพ	นอกเขตเทศบาล	เขตเทศบาล
เกษตรกรรวม	-1091	129
ข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	6740	4237
ค้าขาย : เจ้าของธุรกิจ	8793	6458
ลูกจ้างภาคเอกชน	7881	2398
รับจ้างทั่วไป	6028	926
เฉลี่ยรวมทุกกลุ่มอาชีพ	5670	2829

ที่มา จากการสำรวจพฤติกรรมครัวเรือนในประเทศไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี 2535/2536

ซึ่งจากการศึกษาของ โสภณ(1994) พบว่า เขตที่อยู่ สามารถส่งผลกระทบต่อการออมในทางบวก โดยที่ในเขตเทศบาลจะสามารถส่งผลต่อการออมได้มากกว่าเนื่องจากความสามารถในการหารายได้ในเขตเทศบาลมีมากกว่านอกเขตเทศบาล, สาขาของสถาบันการเงินมีการกระจายมากกว่า แต่เขตที่อยู่อาศัยอาจส่งผลกระทบต่อการออมในทางลบได้เนื่องจาก ภาวะค่าครองชีพในเขตเทศบาลมีมากกว่าทำให้ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในเขตเทศบาลมีมากกว่า ส่งผลให้การออมลดลง

4.2.4 ปัจจัยด้านขนาดของครัวเรือน ขนาดของครัวเรือนคือ จำนวนสมาชิกทั้งหมดของครัวเรือน ซึ่งยิ่งครัวเรือนใดมีจำนวนสมาชิกมากก็ยิ่งมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคมากขึ้น ทำให้ต้องหารายได้เพื่อการบริโภคมากขึ้น ทำให้มีการเก็บออมน้อยลง

ซึ่งจากการศึกษาของ มาลินี(1980) และ Phakorn(1994) พบว่า ขนาดของครัวเรือนส่งผลกระทบต่อครัวเรือน(ยิ่งครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกมากเท่าใด การออมของครัวเรือนก็จะลดลงมากเท่านั้น)

4.2.5 ปัจจัยด้านอัตราการพึ่งพิง อัตราการพึ่งพิงหมายถึง สัดส่วนระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่มีรายได้หารด้วยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ของครัวเรือนที่ไม่มีรายได้มักจะเป็นสมาชิกที่อยู่ในวัยเด็กและวัยชรา แม้ว่าสมาชิกกลุ่มนี้ไม่มีรายได้แต่ก็ยังมิ

การบริโภค จึงส่งผลให้สมาชิกที่มีรายได้ต้องมีการนำรายได้ส่วนใหญ่มาใช้สำหรับการบริโภคของสมาชิกกลุ่มนี้ ทำให้มีเงินเก็บออมน้อยลง ยิ่งครัวเรือนมีสมาชิกที่ไม่มีรายได้มากขึ้นเรื่อย เงินออมของครัวเรือนยิ่งน้อยลงเรื่อยๆ

ซึ่งจากการศึกษาของLeff(1969) Fry and Mason(1982) โสภณ(1994) พบว่า ผลกระทบของอัตราการพึ่งพิงมีผลกระทบในทางลบต่อการออม

4.2.6 ปัจจัยด้านทรัพย์สินของครัวเรือน ซึ่งจากสมมติฐานวัฏจักรชีวิต รายได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ รายได้อันเกิดจากแรงงาน (Y) และ รายได้อันเกิดจากสินทรัพย์หรือทรัพย์สินสมบัติ (W) โดยตามแบบจำลองสมมติฐานวัฏจักรชีวิตได้สมมติว่ามูลค่าคิดลดปัจจุบันของรายได้จากสินทรัพย์หนึ่งจะเท่ากับมูลค่าของสินทรัพย์นั้น และในประเทศที่พัฒนาแล้ว สินทรัพย์นั้นมักจะถูกถืออยู่ในรูปของสินทรัพย์ทางการเงิน (financial assets) ส่วนในประเทศที่กำลังพัฒนาจะถูกถืออยู่ในรูปสินทรัพย์ที่แท้จริง (real assets) อันได้แก่ ที่ดิน ทองคำ เครื่องประดับ และสินทรัพย์ถาวรต่างๆ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างเงินออมกับทรัพย์สินนั้นอาจเป็นไปได้ในทิศทางบวก หรือ ลบก็ได้ โดยความสัมพันธ์จะเป็นลบในกรณีที่ครัวเรือนถือเอาทรัพย์สินเป็นรูปแบบการออมชนิดหนึ่ง เมื่อครัวเรือนออมในรูปทรัพย์สินมากขึ้น ก็ย่อมทำให้เงินออมเขาลดลง เพราะ เขามีความคิดว่ามีการออมมากพอแล้วไม่จำเป็นต้องออมเพิ่มขึ้นอีก สำหรับความสัมพันธ์จะเป็นบวกในกรณีที่ทรัพย์สินที่ครัวเรือนนั้นถืออยู่ก่อให้เกิดรายได้แก่ครัวเรือน ถ้ารายได้จากทรัพย์สินมีมาก เช่นรายได้จากการให้เช่าที่ดิน เป็นต้น ความสามารถในการออมย่อมมีมากขึ้น อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่สามารถระบุได้แน่นอน เพราะบางทีอาจขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจในระยะก่อนหน้าหรือระยะนั้นด้วย กล่าวคือถ้าในภาวะที่เกิดเงินเฟ้ออย่างรุนแรง ย่อมทำให้ค่าของเงินลดลงและมีสินค้ายาแพง ครัวเรือนจึงออมมากขึ้นเพื่อนำเงินออมไปซื้อทองคำและเครื่องประดับมีค่าเก็บไว้ แม้เดิมจะมีทรัพย์สินประเภทนี้อยู่มากก็ตาม

ซึ่งจากการศึกษาของ Schmidt-Hebbel(1987) และ Behman-Sussangkarn(1989) พบว่า ทรัพย์สินของครัวเรือนมีผลกระทบในทางลบต่อการออม เนื่องจาก บุคคลมีการแปรเปลี่ยนทรัพย์สินที่มีอยู่เพื่อใช้ในการบริโภคปัจจุบันทำให้ทรัพย์สินของครัวเรือนลดลง ส่งผลกระทบให้การออมลดลง แต่ก็มีแนวคิดหนึ่งที่ว่า การที่ในปัจจุบันมีตลาดสินเชื่อเกิดขึ้น ทำให้ความต้องการทรัพย์สินดังกล่าว

นี้โดยอาศัยระบบเงินผ่อนมากขึ้น ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการเก็บออม จึงอาจเป็นเหตุให้ทรัพย์สินมีผลทางบวกต่อการออม

ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผลกระทบของปัจจัยทรัพย์สินครัวเรือนค่อนข้างสรุปได้ยาก เนื่องจากทรัพย์สินของครัวเรือนมีทั้งทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดรายได้ และ ทรัพย์สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และ แนวสรุปผลกระทบของทรัพย์สินของครัวเรือนต่อการออมของครัวเรือนค่อนข้างมีปัญหา และ งานศึกษาส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษามักจะพบว่า ทรัพย์สินของครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีผลต่อการออมของครัวเรือน ดังนั้นในการศึกษาค้างนี้จึงไม่นำปัจจัยด้านทรัพย์สินของครัวเรือนมาทำการศึกษา แม้ว่าในทฤษฎีที่นำมาใช้ครั้งนี้ จะมีการนำปัจจัยด้านทรัพย์สินของครัวเรือนมาทำการศึกษา

4.2.7 ปัจจัยด้านเพศของหัวหน้าครัวเรือน เพศของหัวหน้าครัวเรือนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการออม

ซึ่งจาก มาลินี(2524) พบว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชายจะส่งผลให้มีการออมมากกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศหญิง เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชายมักจะคิดว่าตัวเองเป็นหัวหน้าครอบครัว จึงพยายามที่จะหารายได้ให้มากเพื่อให้ครอบครัว

แต่จากการนำข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา พบว่า ครัวเรือนที่มีเพศของหัวหน้าครัวเรือนต่างกันมีความแตกต่างกันของการออมไม่มากนัก โดยครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชายมีการออมที่สูงกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศหญิงไม่มากนัก ดังนั้นในการศึกษาค้างนี้จึงไม่นำปัจจัยเพศของหัวหน้าครัวเรือนมาวิเคราะห์

4.2.8 ปัจจัยด้านอายุของหัวหน้าครัวเรือน จากการศึกษาของ Kwang Suk Kim (1974) Kelly and Williamson(1978) และ ทฤษฎีวิวัฏจักรชีวิต(Life-Cycle Hypothesis) พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อยจะมีการออมต่ำเนื่องจากเพิ่งเริ่มมีรายได้ และยังไม่มีการคาดหวังในอนาคต ดังนั้นจึงยังทำการออมในระดับที่ต่ำอยู่ แต่ถ้าหัวหน้าครัวเรือนมีอายุมากขึ้นเรื่อยๆ ก็จะมีการเก็บออมมากขึ้นเนื่องจากต้องมีการวางแผนในอนาคต และยังคงต้องมีภาระที่ต้องเลี้ยงดูครอบครัว จึงต้อง

พยายามออมให้มาก เพื่ออนาคตของครอบครัว ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือนส่งผลกระทบต่อการออม

แต่จากการศึกษาไม่ว่าจะเป็นของ Kelly and Williamson และ Kwang Suk Kim พบว่า ปัจจัยอายุของหัวหน้าครัวเรือนไม่เป็นไปตามสมมติฐานของวัฏจักรชีวิต โดยที่ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนอายุสูงมากกลับมีการออมที่ต่ำกว่า ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนอายุพอสมควร ดังนั้นในการศึกษาจึงไม่นำปัจจัยอายุของหัวหน้าครัวเรือนเข้ามาในการวิเคราะห์

4.3 แบบจำลองและฐานข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการออม

จากแนวคิดสมมติฐานวัฏจักรชีวิตดังกล่าว เมื่อพิจารณาทางด้านการออมจะพบว่า การออมเป็นฟังก์ชันของรายได้ อันเกิดจากแรงงาน และสินทรัพย์สุทธิ แต่โดยที่ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนในภาคต่างๆ ของประเทศไทยในปี 2535/2536 กล่าวคือ ข้อมูลที่ใช้เป็นแบบ Cross-section ครัวเรือนแต่ละครัวเรือนจะมีรายได้แตกต่างกัน และ ขนาดของครัวเรือนแตกต่างกันด้วย เช่น ขนาดครัวเรือนในชนบทหรือนอกเขตเทศบาลมักจะมีขนาดใหญ่กว่าในเมืองหรือในเขตเทศบาล เป็นต้น ซึ่งครอบครัวขนาดใหญ่ย่อมต้องการรายจ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าครอบครัวขนาดเล็ก ฉะนั้นตามข้อสมมติของ Modigliani-Ando ที่กำหนดให้ครอบครัวมีขนาดเท่ากันและคงที่ตลอดเวลานั้น คงไม่สะท้อนความเป็นจริงเท่าที่ควร ขนาดครัวเรือนและเขตที่อยู่ของครัวเรือนจึงควรได้มีการพิจารณาในฐานะปัจจัยแปรผันของสมการด้วย นอกจากนี้โดยที่ครัวเรือนในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นระบบครอบครัวใหญ่ (Extended Family System) จำนวนผู้ที่มีได้ย่อมแตกต่างกันไป ถ้าครอบครัวนั้นมีจำนวนสมาชิกในวัยแรงงานมาก ก็ย่อมมีจำนวนผู้ที่มีเงินได้มาก ส่วนครอบครัวที่มีสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็กและวัยชรา กล่าวคือ มีอัตราการพึ่งพิง (Dependency Rate) สูงมาก ย่อมมีจำนวนผู้ที่มีเงินได้น้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนขนาดของครัวเรือน ยิ่งอัตราการพึ่งพิงมีมากครัวเรือนย่อมมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคสูง ทำให้ระดับการออมของครัวเรือนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นจึงควรนำปัจจัยทางด้านจำนวนผู้ที่มีเงินได้เข้ามาพิจารณาด้วย

สำหรับในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการสร้างสมการปัจจัยที่กำหนดการออมของแต่ละกลุ่มอาชีพ ซึ่งใช้ข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมของครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัด โดยที่เป็นข้อมูลภาคตัดขวาง(Cross-Section-Data)จากโครงการสำรวจเงินออมของธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี 2535/2536 ซึ่งสมการที่จะสร้างตามกลุ่มอาชีพแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ อาชีพเกษตรกรรม,อาชีพข้าราชการและพนักงานองค์กรของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ,อาชีพค้าขาย เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ,อาชีพลูกจ้างเอกชน และ อาชีพรับจ้างทั่วไป

สำหรับข้อมูลที่ใช้นั้น ทางธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจโดยการส่งแบบสอบถามครัวเรือนในทุกภาคของประเทศไทย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นดังนี้

การสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจครัวเรือนทั่วประเทศไทย โดยแบ่งการสำรวจออกเป็น 5 กลุ่มคือ ตอนพิเศษ(กทม. และปริมณฑล) ตอนกลาง(ยกเว้นตอนพิเศษ) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ซึ่งการสำรวจจะทำการสำรวจทั้งในเขตเทศบาล ในเขตสุขาภิบาล และ นอกเขตสุขาภิบาล ซึ่งสามารถสรุปเขตพื้นที่การสำรวจได้ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.10: จำนวนชุมชนที่ทำการสำรวจโดยแยกตามภาคและเขตการปกครอง

หน่วย : จำนวนชุมชนอาคาร/หมู่บ้าน

ภาค	ในเขตเทศบาล	ในเขตสุขาภิบาล	นอกเขต สุขาภิบาล	รวม
ตอนพิเศษ(กทม.และ ปริมณฑล)	30	3	3	36
ตอนกลาง(ยกเว้นตอน พิเศษ)	9	10	17	36
ภาคเหนือ	11	9	16	36
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5	9	22	36
ภาคใต้	11	9	16	36
รวม	96	40	74	180

ที่มา : โครงการสำรวจเงินออมในประเทศไทย ปี 2536 ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย

ถ้าดูจากจำนวนของการสำรวจครัวเรือนพบว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กระจายการสำรวจใน 5 ภาค ในจำนวนครัวเรือนที่เท่ากันคือ 360 ครัวเรือนในทุกๆภาค ซึ่งรวมทั้งหมดเป็น 1800 ครัวเรือนแต่ต่างกันตรงที่ในตอนพิเศษนั้นมีการสำรวจครัวเรือนในเขตเทศบาลมากกว่าในเขตสุขาภิบาลและนอกเขตสุขาภิบาลมาก ส่วนในภาคอื่นจะทำการสำรวจจากครัวเรือนนอกเขตเทศบาลมากที่สุด ซึ่งแสดงได้จากตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.11: จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างที่กระจายไปตามภาคและเขตการปกครอง

หน่วย : จำนวนครัวเรือน

ภาค	ในเขตเทศบาล	ในเขตสุขาภิบาล	นอกเขต สุขาภิบาล	รวม
ตอนพิเศษ(กทม.และ ปริมณฑล)	300	30	30	360
ตอนกลาง(ยกเว้นตอน พิเศษ)	90	100	170	360
ภาคเหนือ	110	90	160	360
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	50	90	220	360
ภาคใต้	110	90	160	360
รวม	660	400	740	1800

ที่มา : โครงการสำรวจเงินออมในประเทศไทย ปี 2536 ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับตัวแปรที่ใช้เป็นปัจจัยในการกำหนดการออมในแต่ละกลุ่มสามารถแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้ คือ

1) ตัวแปรทางด้านรายได้ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ รายได้ประจำ(YP) และ รายได้ชั่วคราว(YT) ซึ่งน่าจะมีทิศทางในทางบวกต่อการออมไม่ว่าจะเป็นรายได้ถาวร และ รายได้ชั่วคราว

2) ตัวแปรด้านขนาดของครัวเรือน(NUOFHO) ขนาดของครัวเรือนคือ จำนวนสมาชิกทั้งหมดของครัวเรือน ซึ่งยิ่งครัวเรือนใดมีจำนวนสมาชิกมากก็ยิ่งมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคมากขึ้น ทำให้ต้อง

ใช้รายได้เพื่อการบริโภคมากขึ้น ทำให้มีการเก็บออมน้อยลง จึงสามารถสรุปได้ว่าขนาดของครัวเรือนจะมีผลในทางลบต่อการออม

3) ตัวแปรด้านอัตราการพึ่งพิง(DEPEN) ซึ่งอัตราการพึ่งพิงหมายถึง สัดส่วนระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่มีรายได้หารด้วยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ของครัวเรือนที่ไม่มีรายได้มักจะเป็นสมาชิกที่อยู่ในวัยเด็กและวัยชรา แม้ว่าสมาชิกกลุ่มนี้ไม่มีรายได้ แต่ก็ยังมีการบริโภค จึงส่งผลให้สมาชิกที่มีรายได้ต้องมีการนำรายได้ส่วนใหญ่มาใช้สำหรับการบริโภคของสมาชิกกลุ่มนี้ ทำให้มีเงินเก็บออมน้อยลง ยิ่งครัวเรือนมีสมาชิกที่ไม่มีรายได้มากขึ้นเรื่อย ๆ เงินออมของครัวเรือนยิ่งน้อยลงเรื่อยๆ จึงสามารถสรุปได้ว่าผลกระทบของอัตราการพึ่งพิงมีผลกระทบในทางลบต่อการออม

4) ตัวแปรด้านการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน(EDUC) ตัวแปรด้านการศึกษาที่ใช้จะเป็นในลักษณะตัวแปร Dummy Variables ซึ่งมีค่าเป็นดังนี้

EDUC1 = 1 เมื่อมีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

= 0 เมื่อจบการศึกษาในระดับอื่นๆ

EDUC2 = 1 เมื่อมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

= 0 เมื่อจบการศึกษาระดับอื่นๆ

EDUC3 = 1 เมื่อมีการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา

= 0 เมื่อจบการศึกษาระดับอื่นๆ

EDUC4 = 1 เมื่อมีการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่า

= 0 เมื่อจบการศึกษาระดับอื่นๆ

ซึ่งตัวแปรด้านศึกษานำจะมีผลในทางบวกต่อการออม

5) ตัวแปรด้านเขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน(ADDRE) เป็นตัวแปรในลักษณะ Dummy Variable ซึ่งมีค่าเป็นดังนี้

ADDRE = 0 เมื่ออยู่ในเขตเทศบาล

ADDRE = 1 เมื่ออยู่นอกเขตเทศบาล

ซึ่งอาจจะมีผลในทิศทางบวกหรือทางลบต่อการออมก็ได้

ซึ่งจากการอธิบายตัวแปรทั้งหมดสามารถสรุปสมการการออมของแต่ละกลุ่มอาชีพได้ดังนี้

$$STOTAL_i = \alpha_0 + \beta_1 YP_i + \beta_2 YT_i + \beta_3 ADDRE_i + \beta_4 DEPEN_i + \beta_5 EDUC1_i + \beta_7 EDUC2_i + \beta_7 EDUC3_i + \beta_8 EDUC4_i + \beta_9 NUOFHO_i$$

โดยที่ $STOTAL_i$ = การออมของแต่ละครัวเรือน

YP = รายได้ถาวรของครัวเรือน

YT = รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน

$DEPEN$ = อัตราการพึ่งพิงของครัวเรือน

$EDUC$ = การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

$NUOFHO$ = จำนวนสมาชิกทั้งหมดของครัวเรือน

$ADDRE$ = เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน

สำหรับ สมมติฐานของแต่ละตัวแปรในแต่ละกลุ่มอาชีพในสมการเป็นดังต่อไปนี้

ตัวแปร	สมมติฐานในแต่ละกลุ่มอาชีพ
1. รายได้	น่าจะมีผลทางบวกต่อการออมของครัวเรือนในทุกกลุ่มอาชีพ โดยที่จากการศึกษาของ Ramanathan และ Kwang Suk Kim พบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ มีค่า MPS ที่สูงสุด ในขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีค่า MPS ต่ำสุด
1.1. รายได้ถาวร(YP)	รายได้ถาวรมีผลในทางบวกต่อการบริโภคของครัวเรือนแต่ค่า MPC น้อยกว่า 1 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการออมในทางบวก และจาก

	การศึกษาของ อรรถวรรณ(2537) พบว่า รายได้ถาวรมีผลทางบวกต่อการออมของครัวเรือน
1.2. รายได้ชั่วคราว(YT)	รายได้ชั่วคราวน่าจะมีผลในทางบวกต่อการออมในทุกกลุ่มอาชีพ โดยที่จะมีผลต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป มากกว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และ ลูกจ้างภาคเอกชน ซึ่งจากการศึกษาของอรรถวรรณ(2537) พบว่า รายได้ชั่วคราวมีผลทางบวกต่อการออมของครัวเรือน
2. เขตที่อยู่อาศัย(นอกเขตเทศบาล)	เขตที่อยู่อาศัยน่าจะมีผลต่อการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป เท่านั้น โดยเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการบริโภคต่ำกว่าในเขตเทศบาลมาก นอกจากนี้จากการศึกษาของโสภณ(2537) พบว่า ครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลจะออมมากกว่าครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาล
3. ขนาดครัวเรือน	น่าจะมีผลต่อการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไปมากที่สุด จากข้อมูลพบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และ รับจ้างทั่วไป ถ้าขนาดครัวเรือนสูงขึ้น การออมของครัวเรือนลดลงในสัดส่วนที่สูงมาก

4. ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	ไม่น่าจะมีผลต่อการออมของครัวเรือน เนื่องจากการศึกษาข้อมูลพบว่า แม้การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนสูงขึ้น ครัวเรือนกลับมีการออมที่สูงเพิ่มขึ้นไม่มากนัก โดยเฉพาะครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พบว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนศึกษาในระดับที่สูง ครัวเรือนกลับมีการออมต่ำกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า
5. อัตราการพึ่งพิง	น่าจะส่งผลกระทบต่อทางลบต่อการออม โดยที่จากการศึกษาของ โสภณ(2537) ซึ่งทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลที่ทำการศึกษาสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า อัตราการพึ่งพิงจะส่งผลทางลบต่อการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ เท่านั้น

ดังนั้นสามารถสรุปเครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ต่อการออมจากทฤษฎีได้ดังนี้

ตัวแปร	เครื่องหมายหน้าตัวแปร
รายได้ประจำ(YP)	+
รายได้ชั่วคราว(YT)	+
อัตราการพึ่งพิงของครัวเรือน(DEPEN)	-
การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน(EDUC)	+
จำนวนสมาชิกทั้งหมดของครัวเรือน(NUOFHO)	-
เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน(ADDRE)	+

ผลของการประมาณค่าในแต่ละสมการจะศึกษาถึงทิศทางของแต่ละตัวแปรต่อการออมและการมีนัยสำคัญของตัวแปรนั้นซึ่งจะต้องมีช่วงความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 90% ถึงสามารถบอกได้ว่าตัวแปรนั้นมีนัยสำคัญ

ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลทั้งหมดสามารถสรุปค่าเฉลี่ยของปัจจัยต่างๆ ในแต่ละกลุ่มอาชีพได้ดังตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 : สรุปค่าที่ได้จากการสำรวจเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มอาชีพในแต่ละตัวแปร

	อาชีพเกษตรกรรม	อาชีพข้าราชการพนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	อาชีพค้าขายเจ้าของธุรกิจ	อาชีพลูกจ้างภาคเอกชน	อาชีพรับจ้างทั่วไป
การออมรวม	-124	5457	7513	6026	2484
รายได้รวม	5406	16549	21459	18128	9795
รายได้ชั่วคราว	4769	2807	17927	4007	6427
รายได้ถาวร	636	13742	3532	14120	3547
ขนาดของครัวเรือน	5.1375	4.45	5.1462	4.829	4.462
อัตราการพึ่งพิง	0.8561	1.25	1.151	1.449	1.2546
เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน	1.9725	1.457	1.3911	1.311	1.597
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	1.585	2.775	2.070	2.103	1.78

ที่มา: จากการศึกษาข้อมูลการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: 1. เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน ถ้าอาชีพใดมีค่าเฉลี่ยของเขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือนเข้าใกล้ 1 แสดงว่าครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมือง ถ้าอาชีพใดมีค่าเฉลี่ยของเขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือนเข้าใกล้ 2 แสดงว่าครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท

2. ระดับการศึกษา ถ้าอาชีพใดมีค่าเฉลี่ยของระดับการศึกษาสูงกว่า แสดงว่าอาชีพนั้นหัวหน้าครัวเรือนมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าครัวเรือนที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนที่ต่ำกว่า

4.4 ผลการศึกษาของสมการพฤติกรรมการออมของครัวเรือนแยกตามกลุ่มอาชีพ

4.4.1 ผลของการประมาณค่าสมการการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม

ผลที่ได้เป็นดังนี้

$$\begin{aligned}
 STOTAL = & -19251.25 + 0.05747(YP) + 0.5961(YT) + 10039.17(ADDRE) \\
 & \qquad \qquad \qquad (0.38719) \qquad (13.919)^* \qquad (4.838)^* \\
 - 282.045(DEPEN) & - 723.656(EDUC1) + 864.732(EDUC2) - 2525.45(EDUC3) \\
 & (-0.7612) \qquad (-0.3449) \qquad (0.5083) \qquad (-0.5605) \\
 + 2219.34(EDUC4) & - 557.659(NUOFHO) \\
 & (0.349) \qquad (-3.5519)^*
 \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.3555, \quad Adjust R^2 = 0.3407, \quad D.W. = 1.983, \quad F\text{-statistic} = 23.909$$

วงเล็บข้างล่างค่าสัมประสิทธิ์ คือ ค่า T-stat

* มีนัยสำคัญ ณ. ระดับ 95%

** มีนัยสำคัญ ณ. ระดับ 90%

ผลที่ได้จากการประมาณ พบว่าตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรทางรายได้ชั่วคราวมีผลในทางบวก ขนาดครัวเรือนที่มีผลทางลบ เขตที่อยู่อาศัยมีผลต่อการออมในทางลบ

ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรรายได้ชั่วคราว(YT) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยที่จากการศึกษาพบว่าตัวแปรรายได้ชั่วคราวมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า MPS เท่ากับ 0.5961 แสดงว่าถ้าครัวเรือนมีรายได้ชั่วคราวเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะทำการออมเพิ่มขึ้น 0.5961 บาท ซึ่งถ้าเทียบกับครัวเรือนอาชีพอื่นๆ พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรรมมีค่า MPS ของรายได้ชั่วคราวสูงกว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาค

เอกชน ส่วนรายได้ประจำ (YP) ไม่มีผลต่อการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

ขณะที่ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านเขตที่อยู่อาศัยมีผลกระทบต่อ การออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยที่ครัวเรือนเกษตรกรรมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจะมีการออมที่มากกว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอยู่ 10,039 บาท/เดือน เนื่องจากแม้ว่าครัวเรือนเกษตรกรรมที่อยู่ในเขตเทศบาลจะมีรายได้ที่สูงกว่าครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมาก แต่ในขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลสูงกว่าครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่า จึงทำให้ครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลสามารถออมได้มากกว่าครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาล

ส่วนปัจจัยด้านประชากร พบว่า ขนาดครัวเรือนมีผลต่อการออมของครัวเรือนเกษตรกรรม โดยมีผลในทางลบ ซึ่งถ้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีสมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้ครัวเรือนมีการออมที่ลดลง 557 บาท/ครัวเรือน

4.4.2 ผลของการประมาณค่าสมการการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานองค์การของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ

ผลที่ได้เป็นดังนี้

$$\begin{aligned} STOTAL = & -2554.547 + 0.5215(YP) + 0.5076(YT) + 298.988(ADDRE) \\ & (10.118)^* \quad (6.0409)^* \quad (0.2937) \\ & - 615.354(DEPEN) - 1752.51(EDUC1) + 230.175(EDUC2) - 930.296(EDUC3) \\ & (-1.026) \quad (-0.829) \quad (0.1101) \quad (-0.418) \\ & - 1320.54(EDUC4) + 173.122(NUOFHO) \\ & (-0.6474) \quad (0.827) \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.4893, \quad Adjust R^2 = 0.4651, \quad D.W. = 1.998, \quad F\text{-statistic} = 20.23$$

วงเล็บข้างล่างค่าสัมประสิทธิ์ คือ ค่า T-stat

* มีนัยสำคัญ ณ. ระดับ 95%

** มีนัยสำคัญ ณ. ระดับ 90%

ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่าตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรรายได้ถาวร และ รายได้ชั่วคราว มีผลทางบวกต่อการออม

ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรรายได้ชั่วคราว(YT) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ โดยที่จากการศึกษาพบว่าตัวแปรรายได้ชั่วคราวมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า MPS เท่ากับ 0.5076 แสดงว่าถ้าครัวเรือนมีรายได้ชั่วคราวเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะทำการออมเพิ่มขึ้น 0.5076 บาท ส่วนรายได้ประจำ(YP) มีอิทธิพลทางบวกต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า MPS เท่ากับ 0.5215 แสดงว่า ถ้าครัวเรือนมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ครัวเรือนทำการออมเพิ่มขึ้น 0.5215 บาท ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ทั้งรายได้ประจำ และ รายได้ชั่วคราวมีผลต่อการออมใกล้เคียงกัน (พิจารณาจากค่า MPS ของรายได้ประจำใกล้เคียงกับ MPS ของรายได้ชั่วคราว)

นอกจากนี้ตัวแปรอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในทุกระดับ และขนาดครัวเรือน ไม่มีผลต่อการออมของกลุ่มอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ

4.4.3 ผลของการประมาณค่าสมการการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ

ผลที่ได้เป็นดังนี้

$$\begin{aligned}
 STOTAL = & -7679.946 + 0.6640(YP) + 0.6912(YT) + 2404.07(ADDRE) \\
 & (10.242)^* \quad (24.919)^* \quad (2.283)^* \\
 - & 2662.132(DEPEN) + 1928.53.656(EDUC1) + 789.818(EDUC2) - 317.217(EDUC3) \\
 & (-7.021)^* \quad (1.159) \quad (0.428) \quad (-0.1416)
 \end{aligned}$$

- 3391.558(EDUC4) – 57.998(NUOFHO)

(-1.667)

(-0.489)

$R^2 = 0.7034$, $\text{Adjust } R^2 = 0.6953$, $D.W. = 2.042$, $F\text{-statistic} = 87.4978$

วงเล็บข้างล่างค่าสัมประสิทธิ์ คือ ค่า T-stat

* มีนัยสำคัญ ณ. ระดับ 95%

** มีนัยสำคัญ ณ. ระดับ 90%

ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่าตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อคือ ตัวแปรทางด้านรายได้ถาวรและชั่วคราวซึ่งมีผลทางบวก อัตราการพึงพิงซึ่งมีผลทางลบ เขตที่อยู่อาศัยมีผลทางบวก

ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรรายได้ชั่วคราว(YT) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ โดยที่จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรรายได้ชั่วคราวมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า MPS เท่ากับ 0.6912 แสดงว่าถ้าครัวเรือนมีรายได้ชั่วคราวเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะทำการออมเพิ่มขึ้น 0.6912 บาท ส่วนรายได้ประจำ(YP) มีอิทธิพลทางบวกต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า MPS เท่ากับ 0.6640 แสดงว่า ถ้าครัวเรือนมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ครัวเรือนทำการออมเพิ่มขึ้น 0.6640 บาท ซึ่งจากการศึกษาพบว่า รายได้ชั่วคราวมีผลต่อการออมของครัวเรือนมากกว่า รายได้ประจำเล็กน้อย (พิจารณาจากค่า MPS ของรายได้ประจำน้อยกว่า MPS ของรายได้ชั่วคราว)

ขณะที่ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านเขตที่อยู่อาศัยมีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ โดยที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจที่อาศัยอยู่เขตเทศบาลจะมีการออมที่มากกว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอยู่ 2,404 บาท/เดือน เนื่องจากแม้ว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจที่อยู่ในเขตเทศบาลจะมีรายได้ที่สูงกว่าครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมาก แต่ในขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลสูงกว่าครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่า จึงทำให้ครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลสามารถออมได้มากกว่าครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาล

ส่วนปัจจัยด้านประชากร พบว่า อัตราการพึ่งพิงมีผลต่อการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจทางลบ โดยจากการศึกษาพบว่า ถ้าครัวเรือนมีผู้ที่ไม่มีรายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้ครัวเรือนทำการออมลดลง 2,662 บาท/เดือน

4.4.4 ผลของการประมาณค่าสมการการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาคเอกชน : ลูกจ้างของบริษัทร้านค้า

ผลที่ได้เป็นดังนี้

$$\begin{aligned}
 STOTAL = & -858.759 + 0.7089(YP) + 0.5589(YT) + 1878.478(ADDRE) \\
 & \quad (17.204)^* \quad (7.581)^* \quad (1.633) \\
 - & 247.414(DEPEN) + 2135.45(EDUC1) + 2116.31(EDUC2) + 120.934(EDUC3) \\
 & \quad (-0.564) \quad (1.157) \quad (1.071) \quad (0.052) \\
 + & 2253.46(EDUC4) - 247.917(NUOFHO) \\
 & \quad (0.936) \quad (-1.0084)
 \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.769, \quad Adjust R^2 = 0.7524, \quad D.W. = 2.107, \quad F\text{-statistic} = 46.246$$

วงเล็บข้างล่างค่าสัมประสิทธิ์ คือ ค่า T-stat

* มีนัยสำคัญ ณ. ระดับ 95%

** มีนัยสำคัญ ณ. ระดับ 90%

ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่าตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อมีเพียงตัวแปรรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวมีผลในทางบวก

ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรรายได้ชั่วคราว(YT) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาคเอกชน โดยที่จากการศึกษาพบว่าตัวแปรรายได้ชั่วคราวมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า MPS เท่ากับ 0.5589 แสดงว่าถ้าครัวเรือนมีรายได้ชั่วคราวเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะทำการออมเพิ่มขึ้น 0.5589 บาท ส่วนรายได้ประจำ(YP) มีอิทธิพลทางบวกต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า MPS เท่ากับ 0.7089

แสดงว่า ถ้าครัวเรือนมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ครัวเรือนทำการออมเพิ่มขึ้น 0.7089 บาท ซึ่งจากการศึกษาพบว่า รายได้ชั่วคราวมีผลต่อการออมมากกว่า รายได้ประจำ (พิจารณาจากค่า MPS ของรายได้ประจำน้อยกว่า MPS ของรายได้ชั่วคราวมาก)

นอกจากนี้ตัวแปรอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในระดับอื่นที่มีระดับอุดมศึกษา และขนาดครัวเรือน ไม่มีผลต่อการออมของกลุ่มอาชีพลูกจ้างภาคเอกชน

4.4.5 ผลของการประมาณค่าสมการการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

ผลที่ได้เป็นดังนี้

$$\begin{aligned}
 STOTAL = & -3933.31 + 0.8288(YP) + 0.6559(YT) + 2165.304(ADDRE) \\
 & \quad \quad \quad (32.278)^* \quad (24.377)^* \quad (4.314)^* \\
 - 201.936(DEPEN) - & 1105.47(EDUC1) - 631.708(EDUC2) - 2138.95(EDUC3) \\
 & (-1.127) \quad (-1.564) \quad (-0.719) \quad (-1.585) \\
 - 1134.30(EDUC4) - & 535.965(NUOFHO) \\
 & (-0.614) \quad (-4.612)^*
 \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.8529, \quad Adjust R^2 = 0.8484, \quad D.W. = 2.101, \quad F\text{-statistic} = 188.77$$

วงเล็บข้างล่างค่าสัมประสิทธิ์ คือ ค่า T-stat

* มีนัยสำคัญ ณ. ระดับ 95%

** มีนัยสำคัญ ณ. ระดับ 90%

ผลที่ได้จากการประมาณ พบว่าตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือนมีตัวแปรรายได้ถาวรและชั่วคราว มีผลในทางบวก ขนาดครัวเรือนที่มีผลทางลบ เขตที่อยู่อาศัยมีผลต่อการออมในทางบวก

ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรรายได้ชั่วคราว(YT) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยที่จากการศึกษาพบว่าตัวแปรรายได้ชั่วคราวมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า MPS เท่ากับ 0.6659 แสดงว่าถ้าครัวเรือนมีรายได้ชั่วคราวเพิ่มขึ้น 1 บาท ครัวเรือนจะทำการออมเพิ่มขึ้น 0.6659 บาท ส่วนรายได้ประจำ(YP) มีอิทธิพลทางบวกต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า MPS เท่ากับ 0.8288 แสดงว่า ถ้าครัวเรือนมีรายได้ประจำเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ครัวเรือนทำการออมเพิ่มขึ้น 0.8288 บาท ซึ่งจากการศึกษาพบว่า รายได้ชั่วคราวมีผลต่อการออมมากกว่า รายได้ประจำ (พิจารณาจากค่า MPS ของรายได้ประจำน้อยกว่า MPS ของรายได้ชั่วคราวมาก)

ขณะที่ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านเขตที่อยู่อาศัยมีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยที่ครัวเรือนรับจ้างทั่วไปที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจะมีการออมที่มากกว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอยู่ 2165 บาท/เดือน เนื่องจากแม้ว่าครัวเรือนรับจ้างทั่วไปที่อยู่ในเขตเทศบาลจะมีรายได้ที่สูงกว่าครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมาก แต่ในขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลสูงกว่าครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมาก จึงทำให้ครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลสามารถออมได้มากกว่าครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาล

ส่วนปัจจัยด้านประชากร พบว่า ขนาดครัวเรือนมีผลต่อการออมของครัวเรือนรับจ้างทั่วไป โดยมีผลในทางลบ ซึ่งถ้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีสมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้ครัวเรือนมีการออมที่ลดลง 535 บาท/ครัวเรือน

ซึ่งจากผลการประมาณค่าสมการในแต่ละกลุ่มอาชีพ สามารถนำผลที่ได้มาสรุปเป็นตารางได้ดังข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.13 : ผลของค่าสัมประสิทธิ์ ค่า t-value ที่ได้จากการประมาณในสมการในทุกกลุ่มอาชีพ

	ทุกกลุ่มอาชีพ	เกษตรกรรม	ข้าราชการ พนักงานรัฐ/ รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย เจ้า ของธุรกิจ	ลูกจ้างภาค เอกชน	รับจ้างทั่วไป
ค่าคงที่ ^๑	-4691.66	-19251.25	-2554.54	-7679.94	8858.76	-3933.39
t-stat.	(-2.95)	(-4.43)	(-0.93)	(-3.41)	(-3.10)	(-3.23)
YP	0.6497	0.057	0.52	0.66	0.71	0.83
t-stat.	(28.83)	(0.38)	(10.12)	(10.24)	(17.20)	(32.28)
YT	0.6095	0.59	0.51	0.69	0.56	0.65
t-stat	(38.36)	(13.92)	(6.04)	(24.92)	(7.58)	(24.37)
ADDRE	1994.56	10039.17	298.98	2404.07	1878.48	2165.30
t-stat	(4.42)	(4.83)	(0.29)	(2.28)	(1.63)	(4.31)
DEPEN	-1128.91	-282.04	-615.35	-2662.13	-247.41	-201.96
t-stat	(-6.71)	(-0.76)	(-1.21)	(-7.02)	(-0.56)	(-1.13)
NUOFHO	-162.63	-557.66	173.12	-57.99	-247.92	-535.97
t-stat	(-2.83)	(-3.55)	(0.83)	(-0.69)	(-1.01)	(-4.61)
EDUC1	-91.85	-332.45	-1752.51	1968.53	2135.46	-1105.48
t-stat	(-0.14)	(-0.34)	(-0.83)	(1.16)	(1.16)	(-1.56)
EDUC2	-271.63	864.73	230.17	789.82	2116.31	-631.71
t-stat	(-0.34)	(0.51)	(0.11)	(0.43)	(1.07)	(-0.72)
EDUC3	-1626.36	-2525.43	-930.29	-317.22	120.93	-2138.95
t-stat	(-1.60)	(-0.56)	(-0.42)	(-0.14)	(0.05)	(-1.59)
EDUC4	-1986.95	2219.34	-1320.54	-3991.55	2253.46	-1134.30
t-stat	(-1.99)	(0.35)	(-0.65)	(-1.67)	(0.94)	(-0.61)
R ²	0.614	0.355	0.489	0.703	0.769	0.825
n	1380	400	200	303	135	342

ที่มา: จากการประมาณค่าโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย

ข้อที่น่าสังเกต ก็คือ การประมาณค่าแบบ multiple regression เป็นลักษณะการดูความสัมพันธ์ในระยะสั้น ซึ่งไม่สามารถมั่นใจได้ว่าความสัมพันธ์นั้นจะเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในระยะยาว จึงพยายามหาวิธีที่ประมาณค่าเพื่อสามารถดู stability ของความสัมพันธ์ในระยะยาว

4.5 การศึกษาความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างการออมของครัวเรือนกับปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดการออมของครัวเรือน

วิธีการประมาณเพื่อหาความสัมพันธ์ระยะยาวได้แก่ การใช้แบบจำลองเชิงคุณภาพ ซึ่งในที่นี้ได้แก่ การใช้ Logit Model ในการหาความสัมพันธ์ โดยที่รูปแบบของสมการ เป็นในรูปแบบต่อไปนี้

$$STOTAL_i = \alpha_0 + \beta_1 YP_i + \beta_2 YT_i + \beta_3 ADDRE_i + \beta_4 DEPEN_i + \beta_5 EDUC1_i + \beta_6 EDUC2_i + \beta_7 EDUC3_i + \beta_8 EDUC4_i + \beta_9 NUOFHO_i$$

โดยที่ $STOTAL_i = 0$ เมื่อครัวเรือนไม่ทำการออม
 $= 1$ เมื่อครัวเรือนทำการออม

YP = รายได้ถาวรของครัวเรือน

YT = รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน

DEPEN = อัตราการพึ่งพิงของครัวเรือน

EDUC = การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

NUOFHO = จำนวนสมาชิกทั้งหมดของครัวเรือน

ADDRE = เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน

เมื่อใช้ Logit Model ในการประมาณสมการการออม ได้ผลดังต่อไปนี้

$$STOTAL = -1.0016 + 0.000146(YP) + 0.000108(YT) + 0.4422(ADDRE) - 0.00085(AGE)$$

(9.269)* (9.058)* (2.954)* (-0.1815)

$$\begin{aligned}
 &+ 0.07766(\text{ASSTOTAL}) - 0.3279(\text{DEPEN}) - 0.1028(\text{EDUC1}) \\
 &\quad (0.3387) \quad \quad \quad (-5.65)^* \quad \quad \quad (-0.515) \\
 &+ 0.118(\text{EDUC2}) - 0.4427(\text{EDUC3}) - 0.582652(\text{EDUC4}) \\
 &\quad (0.464) \quad \quad \quad (-1.299) \quad \quad \quad (-1.56456) \\
 &- 0.0059(\text{NUOFHO}) + 0.193199(\text{SEX}) \\
 &\quad (-0.345) \quad \quad \quad (1.2488)
 \end{aligned}$$

โดยที่วงเล็บข้างล่างได้ค่าสัมประสิทธิ์ คือ ค่า t-stat

* มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 95%

** มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 90%

โดยที่จากข้อมูลพบว่า ครัวเรือนที่มีการออมมากกว่า 0 บาท มี 968 ครัวเรือน ในขณะที่ครัวเรือนที่มีการอมน้อยกว่า 0 บาท มี 497 ครัวเรือน

ซึ่งจากการประมาณสมการ Logit เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ ผลที่ออกมาพบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญ(เอาช่วงความเชื่อมั่น 90%) คือ รายได้ถาวร(YP) รายได้ชั่วคราว(YT) เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน(ADDRE) และ อัตราการพึ่งพิง(DEPEN) ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆไม่มีนัยสำคัญ

สรุปจากสมการได้ว่า ถ้ารายได้ชั่วคราวเพิ่มขึ้น รายได้ถาวรเพิ่มขึ้น และ ที่อยู่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมากขึ้น จะส่งผลให้มีความน่าจะเป็นในการออมเป็นบวกโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ถ้าอัตราการพึ่งพิงมากขึ้น จะส่งผลให้มีความน่าจะเป็นในการออมลดลง

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า รายได้ถาวร(YP) รายได้ชั่วคราว(YT) เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน(ADDRE) และ อัตราการพึ่งพิง(DEPEN) เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในระยะยาวต่อการออมของครัวเรือน

4.6 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการออมของครัวเรือนระหว่างกลุ่มอาชีพ

สิ่งที่จะศึกษาในส่วนี้ คือ

1. ทดสอบพฤติกรรมการออมของครัวเรือนระหว่างอาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพรับจ้างทั่วไป ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ เนื่องจากครัวเรือนทั้ง 2 อาชีพนี้ มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก โดยสามารถเห็นได้จากผลของการประมาณสมการการออมของครัวเรือนทั้ง 2 กลุ่มนี้ ซึ่งพบว่าตัวแปรที่มีผลต่อการออมของทั้ง 2 กลุ่มนี้ได้แก่ รายได้ชั่วคราว เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และ ขนาดของครัวเรือน โดยที่รายได้ถาวรมีผลต่อการออมสำหรับอาชีพรับจ้างทั่วไปเท่านั้น

2. ทดสอบพฤติกรรมการออมของครัวเรือนระหว่างอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ กับ อาชีพลูกจ้างเอกชน เนื่องจากมีลักษณะคล้ายกันในเรื่องของตัวแปรที่กำหนดการออมของทั้ง 2 กลุ่มเหมือนกัน คือ มีแค่เฉพาะรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวเท่านั้น

การศึกษาค้างนี้ จะใช้ Chow-Test ในการทดสอบว่าครัวเรือนที่ศึกษาทั้ง 2 กลุ่มนี้มีพฤติกรรมการออมที่แตกต่างกันหรือไม่ โดยมีสูตรที่ใช้ดังต่อไปนี้

$$F_{k, N+M-2k} = \frac{(SSE_R - SSE_{UR})/k}{SSE_{UR}/(N+M-2k)}$$

โดยที่ SSE_R = Sum of Square Error ของครัวเรือนที่ทั้งสองกลุ่มที่ศึกษา

SSE_{UR} = Sum of Square Error ของครัวเรือนกลุ่มที่ 1 + Sum of Square Error ของครัวเรือนกลุ่มที่ 2

N = จำนวนครัวเรือนในกลุ่มที่ 1

M = จำนวนครัวเรือนในกลุ่มที่ 2

k = จำนวนตัวพารามิเตอร์ทั้งหมดในสมการ (รวมทั้งตัว constant term)

สมมติฐานหลัก(H_0) คือ ครวเรือนทั้ง 2 กลุ่มมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน
(พารามิเตอร์ของครวเรือนในกลุ่มที่ 1 เท่ากับ พารามิเตอร์ของครวเรือนในกลุ่มที่ 2)

สมมติฐานรอง(H_1) คือ ครวเรือนทั้ง 2 กลุ่มมีพฤติกรรมแตกต่างกัน
(พารามิเตอร์ของครวเรือนในกลุ่มที่ 1 ไม่เท่ากับ พารามิเตอร์ของครวเรือนในกลุ่มที่ 2)

โดยที่ ถ้าค่า F ที่คำนวณได้จากสูตรข้างต้น น้อยกว่า ค่า F จากตารางจะยอมรับสมมติฐานหลัก(H_0)

ถ้าค่า F ที่คำนวณได้จากสูตรข้างต้น มากกว่า ค่า F จากตารางจะยอมรับสมมติฐานรอง(H_1)

4.6.1 การทดสอบพฤติกรรมการหอมของครวเรือนระหว่างอาชีพเกษตรกรกับอาชีพรับจ้างทั่วไปว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

H_0 : พฤติกรรมการหอมของครวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรไม่มีความแตกต่างจากพฤติกรรมการหอมของครวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

H_1 : พฤติกรรมการหอมของครวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีความแตกต่างจากพฤติกรรมการหอมของครวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

กำหนดช่วงความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% ดังนั้น $\alpha = 0.05$

โดยที่ $SSE_R = 2.15 \cdot 10^{10}$

$$SSE_{UR} = 1.50 \cdot 10^{10} + 4.43 \cdot 10^9$$

$$N = 400$$

$$M = 303$$

$$k = 13 \text{ เพราะฉะนั้น}$$

$$F \text{ ที่คำนวณได้จากสูตร} = \frac{(2.15 \cdot 10^{10} - (1.50 + 0.443) \cdot 10^{10}) / 13}{(0.426 + 1.41) \cdot 10^{10} / 677}$$

$$= 0.73$$

$$\text{ค่า } F_{\text{ตาราง}} = F_{13,677} = 1.70$$

เพราะฉะนั้น สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่มีความแตกต่างจากพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เนื่องจาก $F_{\text{cal}} < F_{11,681}$ จึงยอมรับสมมติฐานหลัก

แม้ว่าจากการทดสอบด้วยวิธี CHOW-TEST จะพบว่าพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพรับจ้างทั่วไปมีลักษณะไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ถ้าทดสอบตัวแปรที่เหมือนกันของทั้ง 2 สมการ โดยใช้วิธี WALD-TEST พบว่าตัวแปร รายได้ประจำ และเขตที่อยู่อาศัยของ 2 สมการมีความแตกต่างกัน ดังนั้นสมการสรุปได้ว่า พฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพรับจ้างทั่วไป มีลักษณะแตกต่างกัน แม้ว่า CHOW-TEST จะสรุปว่าไม่แตกต่างกัน

4.6.2 การทดสอบพฤติกรรมการออมของครัวเรือนระหว่างอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจกับอาชีพลูกจ้างเอกชนว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

H_0 : พฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจไม่มีความแตกต่างจากพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน

H_1 : พฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจมีความแตกต่างจากพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน

กำหนดช่วงความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% ดังนั้น $\alpha = 0.05$

$$\text{โดยที่ } SSE_R = 1.33 \cdot 10^{10}$$

$$SSE_{UR} = 3.48 \cdot 10^9 + 8.83 \cdot 10^9$$

$$N = 200$$

$$M = 135$$

$$k = 13 \text{ เพราะฉะนั้น}$$

$$F \text{ ที่คำนวณได้จากสูตร} = \frac{(1.33 \cdot 10^{10} - (0.348 + 0.883) \cdot 10^{10}) / 13}{(0.377 + 0.852) \cdot 10^{10} / 313}$$

$$= 1.93$$

$$\text{ค่า } F_{\text{ตาราง}} = F_{11,681} = 1.70$$

เพราะฉะนั้น สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพราชการ การ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจมีความแตกต่างจากพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน เนื่องจาก $F_{\text{cal}} > F_{11,681}$ จึงยอมรับสมมติฐานรอง

4.7 สรุปผลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด

1. จากงานศึกษาพฤติกรรมการออมแยกตามกลุ่มอาชีพ พบว่า

1.1 ปัจจัยทางด้านรายได้

ผลที่ได้พบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม(MPS) สูงสุด ในขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม(MPS) ต่ำสุด ซึ่งผลที่ได้ขัดแย้งกับงานศึกษาของ Ramanathan และ Kwang Suk Kim ที่ศึกษาพบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ มีค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม(MPS) สูงสุด

ถ้าพิจารณาในค่าความยืดหยุ่นของรายได้ต่อการออม พบว่า ครัวเรือนในทุกกลุ่มอาชีพ ยกเว้นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ที่เป็นบวกและมากกว่า 1 แสดงว่า ถ้ารายได้เพิ่มขึ้น สัดส่วนของรายได้ที่สูงขึ้นจะน้อยกว่าสัดส่วนของการออมที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้เท่ากับ -14.17 แสดงว่า ถ้าครัวเรือนภาคเกษตรมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ครัวเรือนทำการออมลดลงร้อยละ 14 ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลที่ทำการศึกษาพบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีรายได้ต่ำจะมีการออมที่มากกว่า ครัวเรือนที่มีรายได้สูง เนื่องมาจากค่าใช้จ่ายของครัวเรือนจะเพิ่มขึ้นมากกว่า รายได้ของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังตารางข้างล่างนี้

อาชีพ	จำนวนที่ทำการ ศึกษา	การออมเฉลี่ย	APS	MPS	ความยืดหยุ่น ต่อรายได้
เกษตรกรกรม	400	-124	-0.023	0.326	-14.17
ข้าราชการ พนักงาน ของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	200	5457	0.329	0.514	1.56
ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ	342	7513	0.350	0.675	1.93
ลูกจ้างภาคเอกชน	135	6026	0.342	0.635	1.86
รับจ้างทั่วไป	303	2484	0.253	0.740	2.93

1.2 ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์

พบว่า เขตที่อยู่อาศัยจะส่งผลกระทบต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป โดยที่การที่ครัวเรือนอยู่นอกเขตเทศบาลจะส่งผลให้ครัวเรือนทำการออมมากกว่า ครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งเขตที่อยู่อาศัยจะส่งผลกระทบต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด ซึ่งเท่ากับ 10039 บาท/เดือน ในขณะที่ส่งผลต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย และ รับจ้างทั่วไปใกล้เคียงกัน ประมาณ 2000 บาท/เดือน ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ เขตที่อยู่อาศัยจะส่งผลกระทบต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป เท่านั้น

1.3 ปัจจัยด้านประชากร

พบว่า ขนาดของครัวเรือนส่งผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม และ รับจ้างทั่วไปเท่านั้น โดยที่ขนาดของครัวเรือนจะส่งผลกระทบต่ออาชีพ รับจ้างทั่วไป ซึ่งเท่ากับ 557 บาท/เดือน/คน มากกว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่ง เท่ากับ 536 บาท/เดือน/คน

ส่วนอัตราการพึ่งพิงส่งผลกระทบทางลบต่อครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ เท่านั้น เท่ากับ 2662 บาท/เดือน/คน ซึ่งผลที่ได้ตรงกับงานศึกษาของโสภณ

สำหรับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ไม่ส่งผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในตอนแรก

2. จากการดูความสัมพันธ์ในระยะยาวของการออมของครัวเรือนกับปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน พบว่า ปัจจัยด้านรายได้ ไม่ว่าจะ รายได้ชั่วคราว และ รายได้ประจำ ปัจจัยด้านเขตที่อยู่อาศัย และ ปัจจัยด้านอัตราการพึ่งพิง มีคุณลักษณะระยะยาว (stable)

3. จากการศึกษาถึงพฤติกรรมออมระหว่างกลุ่มอาชีพ พบว่า พฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมคล้ายคลึงกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปในลักษณะภาพรวม แต่ถ้ากระจายไปในแต่ละปัจจัยพบว่า มีความแตกต่างกันในปัจจัยด้านรายได้ประจำ กับ เขตที่อยู่อาศัย ส่วนพฤติกรรมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการพนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจมีความแตกต่างจากพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป